

Rol gemeente blijkt cruciaal, hoe kan het beter?

Wat maakt lokale biomassaketens succesvol?

Er is bij lokale ondernemers en instellingen toenemende vraag naar warmteopwekking op basis van houtige biomassa uit de directe omgeving. Lokale biomassaketens kunnen in de brandstofvraag voorzien en daarbij het landschap helpen onderhouden. Gemeenten spelen een cruciale rol in de totstandkoming van deze ketens. Probos onderzoekt de succesfactoren en nodigt gemeenten uit mee te doen.

Nederland heeft de transitie ingezet naar 16 procent hernieuwbare energie in 2023. In de Energieagenda is de route vastgelegd om te komen tot een CO₂-arme energievoorziening, waarbij de uitstoot van broeikasgassen moet zijn gereduceerd met 80-95 procent ten opzichte van 1990. In de energietransitie speelt (houtige) biomassa naast wind- en zonne-energie een belangrijke rol. De nuttige aanwending van lokale biomassa - waar het hier om gaat - dient onderscheiden te worden van de steeds meer omstreden bij- en meestook van geïmporteerde biomassa ('pellets') in elektriciteitscentrales. Hier gaat het over de veel duurzamere toepassing van lokaal verkregen restmateriaal voor verwarming van bijvoorbeeld een stal of zwembad. Het energetisch en klimaatrendement is bij inzet voor warmte veel hoger

dan bij verbranding voor elektriciteit in kolencentrales en de transportafstanden zijn gering.

Lokale inzet houtige biomassa

Houtige biomassa verkregen uit bos, landschap, wegbeplantingen en stedelijk groen wordt steeds meer ingezet voor lokale warmteproductie. Het afgelopen decennium is in een tiental regio's ervaring opgedaan met de opzet van lokale biomassaketens. Het belang van ondernemers aan de vraagzijde blijkt goed te matchen met die van beheerders aan de aanbodzijde. De betrokken gemeenten hebben reden gezien de initiatieven te ondersteunen, niet alleen vanwege de klimaat- en energieagenda maar ook voor landschapsonderhoud en werkgelegenheid. Het nieuwe energie- en klimaatbeleid van Rijk, provincies en gemeenten zal

zich naar verwachting gaan richten op het de uitrol van dit concept. Daarvoor is het van belang lering te trekken uit de tot nu toe geleerde lessen (zie hieronder).

Opzet van lokale ketens voor houtige biomassa

De hier besproken biomassaketens omvatten in principe alle stappen van teelt en oogst tot gebruik in een installatie voor opwekking van warmte. De biomassa, veelal in de vorm van houtsnippers, komt vrij bij onderhoud of oogst. De aanbodzijde van de keten is in handen van lokale partijen zoals landschapsbeheerders, agrariërs en terreinbeheerders. Ze zijn georganiseerd rond een centrale, tussen vraag en aanbod gesitueerde speler of in de vorm van een ketencoöperatie. De lokaal geproduceerde biomassa wordt binnen de regio opgeslagen en verwerkt. Het eindgebruik vindt hoofdzakelijk plaats in de regio maar kan deels ook via handelaren elders terechtkomen.

Uit het onderzoek van Probos komt een aantal belangrijke knelpunten en succesfactoren naar voren. Als belangrijkste factor voor het slagen van de keten wordt samenwerking genoemd. Voor elke stap in de keten zijn gemotiveerde partijen nodig, die zich op gelijk niveau inzetten en waaronder kosten en baten eerlijk worden verdeeld, waarbij ook gezamenlijke investering van deze baten in het landschap en de keten als belangrijk wordt bestempeld. Daarnaast worden ook voldoende afnemers, voldoende en constante beschikbaarheid van biomassa, optimalisatie van logistiek, de schaal van het project en draagvlak onder de lokale bevolking als belangrijke aspecten genoemd die zowel succesfactor als knelpunt kunnen zijn.

De rol van gemeenten

Uit de koploperprojecten is gebleken dat gemeenten verschillende rollen kunnen combineren. Naast de wettelijke taken zoals toezicht en handhaving kan de

gemeente als deelnemer biomassa leveren dan wel afnemen. Of kan ze als facilitator optreden door partijen bij elkaar te brengen en/of opslagruimte en machines beschikbaar te stellen. Ook blijken gemeenten als financier of financieel bemiddelaar te willen helpen bij het verkrijgen van subsidies en investeringen. De inzet van de gemeente blijkt vooral in het begin van het traject van cruciaal belang voor goede samenwerking tussen de partners en het goed doen aansluiten van vraag op aanbod. Daarbij is geduld nodig omdat de eerste stappen twee tot vijf jaar in beslag kunnen nemen. Ook heeft de gemeente een belangrijke taak op het vlak van communicatie. Het is van groot belang dat de omwonenden en andere belanghebbenden goede informatie krijgen over de karakteristieken van dit soort ketens. Daarbij gaat het vooral om duurzaamheid en hinder. Eén van de projecten is gestrand omdat omwonenden zich al massaal tegen het project keerden voordat alle voor- en nadelen goed waren overgebracht.

De conclusie is dat, naast de initiatiefnemers, de gemeente van doorslaggevende betekenis is voor de opzet van lokale biomassaketens, niet zozeer als zakenpartner maar als promotor en facilitator. Daarnaast kunnen ook andere overheden een belangrijke rol spelen. Enkele provincies hebben bijvoorbeeld een essentiële bijdrage geleverd door subsidiëring van de opstartfase. Bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) kunnen afnemers subsidie aanvragen voor de aanschaf van houtverbrandingsinstallaties. ●

In opdracht van RVO worden de succes- en faalfactoren nu dus verder in beeld gebracht. Het doel is gemeenten daarbij te betrekken en de resultaten begin 2018 tijdens een seminar te delen. Wilt u hierbij betrokken worden en/of deelnemen aan het seminar? Meld u dan aan bij: Jasprina Kremers (jasprina.kremers@probos.nl, 0317- 466551)

